

Juridisk information

Datum 2024-10-23

Diarienummer RS 2016-04288

Västra Götalandsregionen

Koncernkontoret

Handläggare: Amanda Carlström

Telefon: 073-649 65 56

E-post: amanda.carlstrom@vgregion.se

Sekretess, uppgifts- skyldighet och skyldighet att utföra undersökningar med mera när utlänningar ska utvisas

Innehåll

1	Bakgrund och frågeställningar.....	3
2	Sekretess inom hälso- och sjukvården.....	3
3	Skyldigheter beträffande utlänningar som hålls i förvar	3
4	Uppgiftsskyldighet när utlänningar åberopar intyg om sin psykiska eller fysiska hälsa.....	4
5	Särskilda bestämmelser beträffande utlänningar som tvångsvårdas	4
5.1	Utlänningar som genomgår psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård utan särskild utskrivningsprövning	4
5.2	Utlänningar som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning	4
5.3	Särskild underrättelseskyldighet i samband med tvångsvårdens upphörande	5
6	Särskilt om utlänningar med anmälningsplikt	5
7	Övriga bestämmelser	6
7.1	Uppgiftsskyldighet i samband med att en patient befinner sig på en vårdinrättning	6
7.2	Skyldighet att utföra undersökningar och ge utlåtanden	6
7.3	Underrättelseskyldighet gällande patient som är farlig för annans säkerhet eller sitt eget liv	7
8	Sammanfattning.....	8

1 Bakgrund och frågeställningar

Polismyndigheten tar ibland kontakt med hälso- och sjukvården i ärenden som gäller utlänningar som har fått ett slutgiltigt avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd och som ska utvisas. En fråga som kan aktualiseras i samband med att en utlänning ska utvisas är om det är tillåtet för hälso- och sjukvårdspersonal att lämna ut uppgifter om enskild till en annan myndighet. Sådana uppgifter kan exempelvis gälla huruvida en patient befinner sig på en sjukvårdsinrättning och/eller om en inneliggande patient är färdigbehandlad. En annan fråga av intresse är huruvida det åligger en hälso- och sjukvårdsmyndighet att medverka till att en utlänning uppfyller sin anmälningsplikt till Polismyndigheten.

2 Sekretess inom hälso- och sjukvården

Sekretess gäller inom hälso- och sjukvården för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men, 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL). Uppgifter om att en person befinner sig på en vårdinrättning och uppgifter om den enskildes hälsotillstånd är sådana uppgifter om enskilds personliga förhållanden för vilka hälso- och sjukvårdssekretess normalt gäller. Uppgifter som omfattas av sekretess får endast röjas för annan myndighet i de fall den enskilde gett sitt samtycke till det eller om det finns en sekretessbrytande bestämmelse i lag eller förordning som gör det möjligt att lämna ut annars sekretessbelagda uppgifter.

3 Skyldigheter beträffande utlänningar som hålls i förvar

En sekretessbrytande bestämmelse med betydelse för de aktuella frågorna är 11 kap. 5 § utlänningslagen (2005:716, UtL) som gäller utlänningar som har tagits i förvar. En utlänning som hålls i förvar ska ha tillgång till hälso- och sjukvård i samma omfattning som flyktingar och skyddsbehövande i övrigt och en utlänning som behöver sjukhusvård under tiden han eller hon är tagen i förvar ska ges tillfälle till sådan vård.

Verksamhetschefen för den sjukhusenhet där en utlänning vårdas är skyldig att genast underrätta Migrationsverket eller den som förestår den lokal där utlänningen ska vistas om en utlänning som tagits i förvar önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset. Eftersom det åligger verksamhetschefen att genast underrätta den myndighet som förestår den lokal där utlänningen vistas krävs lokala rutiner för hur rapportering till verksamhetschefen ska

ske. Om det är ändamålsenligt kan verksamhetschefen med stöd av 4 kap. 5 § hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80, HSF) välja att uppdra åt befattningshavare inom verksamheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra underrättelseskyldigheten. Det är viktigt att underrättelseskyldigheten kan skötas dygnet runt.

4 Uppgiftsskyldighet när utlänningar åberopar intyg om sin psykiska eller fysiska hälsa

En hälso- och sjukvårdsmyndighet är i vissa fall skyldig att på begäran av en annan myndighet eller domstol som handlägger ärenden enligt utlänningslagen lämna upplysningar om en utlänning enligt 17 kap. 2 § UtL. En hälso- och sjukvårdsmyndighet ska lämna de uppgifter om den enskilde som behövs för att den aktuella myndigheten eller domstolen ska kunna bedöma uppgifterna i ett intyg som en utlänning åberopat som stöd för sin psykiska eller fysiska hälsa. Föreskrifter om utfärdande av intyg inom hälso- och sjukvården m.m. finns i Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:54) om utfärdande av intyg inom hälso- och sjukvården m.m.

5 Särskilda bestämmelser beträffande utlänningar som tvångsvårdas

5.1 Utlänningar som genomgår psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård utan särskild utskrivningsprövning

Det finns särskilda föreskrifter avseende utlänningar som ska utvisas och som vårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV). Har beslut om avvisning eller utvisning meddelats beträffande någon som vårdas enligt LPT får verkställighet av beslutet, enligt 29 § första stycket 1 p. LPT, ske trots tvångsvården om det begärs av den myndighet som ska verkställa beslutet och chefsöverläkaren finner att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet om avvisning eller utvisning har verkställts. Samma sak gäller enligt 17 § första stycket LRV för patient som genomgår rättspsykiatrisk vård utan särskild utskrivningsprövning.

5.2 Utlänningar som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning

När det gäller patienter som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning måste chefsöverläkaren göra en mer omfattande bedömning innan ett

beslut om avvisning eller utvisning kan verkställas. Beslut om avvisning eller utvisning beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning kan, enligt 17 § andra stycket LRV, endast verkställas om det begärs av den myndighet som ska verkställa beslutet, chefsöverläkaren finner att det inte längre finns risk att patienten till följd av den psykiska störning som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag och patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet har verkställts.

5.3 Särskild underrättelseskyldighet i samband med tvångsvårdens upphörande

Den myndighet som har begärt verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt 29 § LPT eller 17 § LRV ska underrättas när tvångsvården kan upphöra och ges tillfälle att hämta patienten enligt 11 § tredje stycket förordningen (1991:1472) om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (FRPV). Är den rättspsykiatriska vården förenad med särskild utskrivningsprövning ska chefsöverläkaren enligt paragrafens fjärde stycke även underrätta patientens hemlands ambassad eller konsulat om att avvisning, utvisning, överlämnande eller utlämning till hemlandet kommer att verkställas och att den rättspsykiatriska vården kommer att upphöra.

På begäran av en utländsk medborgare ska underrättelse lämnas till hans eller hennes hemlands konsulat enligt lagen om (1989:152) om underrättelseskyldighet m.m. när utlänningar är berövade friheten. Om tvångsvården eller den rättspsykiatriska vården avser en patient som är medborgare i Japan, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Schweiz eller Ungern ska Utrikesdepartementet omedelbart underrättas. Detsamma gäller när tvångsvården eller den rättspsykiatriska vården upphör eller om patienten avlider på vårdinrättningen (11 § FRPV). Vid hemsändande av en patient som är medborgare i en stat med vilken Sverige har en särskild överenskommelse ska chefsöverläkaren på begäran även överlämna en kopia av patientens journal till Utrikesdepartementet (12 § FRPV).

6 Särskilt om utlänningar med anmälningsplikt

En utlämning som inte avvisas eller utvisas enligt UtL får under vissa omständigheter utvisas ur landet enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar. Om ett beslut om utvisning enligt lagen inte kan verkställas på grund av inhibition eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får utlämningen åläggas anmälningskyldighet vilket

innebär att utlänningen är skyldig att anmäla sig hos Polismyndigheten på vissa tider, 5 kap. 2 och 13 §§. Hälso- och sjukvårdspersonal har varken enligt ovan nämnda bestämmelse eller enligt någon annan författningsbestämmelse någon skyldighet att medverka till att den enskilde uppfyller sin anmälningskyldighet.

7 Övriga bestämmelser

7.1 Uppgiftsskyldighet i samband med att en patient befinner sig på en vårdinrättning

En sekretessbrytande bestämmelse av särskild betydelse för de aktuella frågeställningarna är 6 kap. 15 § patientsäkerhetslagen (2010:659, PSL). Bestämmelsen reglerar hälso- och sjukvårdspersonals skyldigheter att lämna ut uppgifter om huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning om uppgiften i ett särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket.

Uppgiftsskyldigheten omfattar endast uppgiften om att någon vistas på sjukvårdsinrättningen och inte uppgifter om patients hälsotillstånd. I vissa fall kan det dock vara nödvändigt att även lämna uppgifter om patientens hälsotillstånd, till exempel för att kunna bedöma om en patient klarar en hemtransport eller om den måste anstå till ett senare tillfälle. Den myndighet som begär ut uppgifterna måste med någon grad av precisering kunna identifiera vem man söker.

7.2 Skyldighet att utföra undersökningar och ge utlåtanden

Läkare och tandläkare inom den offentligt bedrivna hälso- och sjukvården har enligt 6 kap. 9 § patientsäkerhetslagen vissa skyldigheter att utföra undersökningar och ge utlåtanden över dessa på begäran av länsstyrelse, domstol, åklagarmyndighet och Polismyndigheten eller överförmyndare. Läkare verksam inom den offentlig bedrivna hälso- och sjukvården är exempelvis skyldig att på begäran av de ovan nämnda myndigheterna genomföra en undersökning och ge ett utlåtande huruvida en utlänning som ska utvisas kan komma att klara en hemtransport eller inte. Om en utlänning inte bedöms klara av en hemtransport bör intyget/utlåtandet även innehålla en bedömning av om ett beslut om avvisning kan komma att verkställas utan risk för liv eller hälsa efter någon tids vård. Uppkommer det under vårdtiden anledning att ändra denna bedömning ska den som har lämnat utlåtandet snarast underrätta den myndighet som ska verkställa avvisningsbeslutet.

Skyldigheten för läkare och tandläkare verksamma inom den offentligt bedrivna hälso- och sjukvården att utföra undersökningar och ge utlåtanden över dessa är dock inte absolut. Dessa läkare och tandläkare är bara skyldiga att utföra undersökningar och ge utlåtanden i den utsträckning övriga åligganden i yrkesutövningen inte hindrar det eller det inte finns särskilda skäl däremot. Det innebär exempelvis att en läkare eller tandläkare inte är skyldiga att utföra undersökningar och ge utlåtanden över dessa om det skulle innebära att denne måste skjuta upp en planerad operation eller om det finns en personlig relation mellan den som ska undersökas och läkaren (jävssituation). För läkare som huvudsakligen är verksamma inom öppen vård finns dock ingen begränsning i skyldigheten att enligt ovan utföra undersökningar och ge utlåtanden över dessa. Uppkommer en jävssituation bör dock en läkare endast i särskilda undantagssituationer utföra undersökningar och ge utlåtanden.

En läkare är även, enligt ovan nämnda bestämmelse, skyldig att utföra undersökningar som innebär kroppsbesiktning av någon som är misstänkt för brott för vilket frihetsstraff kan följa. Förutsättningarna för kroppsbesiktning regleras i 28 kapitlet rättegångsbalken.

För att läkare ska kunna utföra undersökningar och ge utlåtanden krävs att den enskilde samtycker till undersökningen alternativt att patienten samtycker till att redan befintliga journalhandlingar läggs till grund för ett utlåtande. En undersökning kan endast genomföras med tvång i de fall förutsättningarna för kroppsbesiktning är uppfyllda enligt rättegångsbalkens bestämmelser. Om förutsättningarna för kroppsbesiktning är uppfyllda utövas eventuellt tvång av polis och inte av hälso- och sjukvårdspersonal.

7.3 Underrättelseskyldighet gällande patient som är farlig för annans säkerhet eller sitt eget liv

Om en patient som är farlig för någon annans säkerhet eller sitt eget liv, lämnar eller avser att lämna sjukhuset, är verksamhetschefen skyldig att, enligt 4 kap. 3 § punkten 4 HSF, omedelbart underrätta närstående till patienten och om patienten är farlig för viss person även denna och om det behövs lämplig myndighet. För att verksamhetschefen ska kunna fullgöra sin underrättelseskyldighet gentemot anhöriga och andra berörda behövs lokala rutiner för hur rapportering till verksamhetschefen ska ske. Om det är ändamålsenligt kan verksamhetschefen med stöd av 4 kap. 5 § HSF välja att uppdra åt befattningshavare inom verksamheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra

underrättelseskyldigheten. Det är viktigt att underrättelseskyldigheten kan skötas dygnet runt.

8 Sammanfattning

Uppgifter om en patients hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden omfattas normalt av hälso- och sjukvårdssekretessen. För att hälso- och sjukvårdsmyndighet genom kontakter med andra myndigheter ska kunna lämna ut annars sekretessbelagda uppgifter krävs den enskildes samtycke alternativt stöd i lag eller förordning.

Hälso- och sjukvårdspersonal är skyldig att lämna ut uppgifter som gäller om någon vistas på en sjukvårdsinrättning om uppgifterna i ett särskilt fall begärs ut t.ex. av Polismyndigheten. Om personen vistas på ett sjukhus kan det också vara nödvändigt att tala om att personen är för sjuk för att hämtas och att patienten inte skulle klara en hemtransport. Polismyndigheten kan då begära att en läkare genomför en undersökning och lämnar ett utlåtande över denna. Patientens samtycke krävs både för att en undersökning ska kunna genomföras och ligga till grund för ett utlåtande och för att ett intyg ska kunna grundas på befintliga journaluppgifter. Endast om förutsättningarna för kroppsbesiktning är uppfyllda kan en undersökning genomföras utan samtycke från den enskilde.

Vidare är en hälso- och sjukvårdsmyndighet skyldig att, på begäran av handläggande myndighet, lämna de uppgifter som behövs för att myndigheten ska kunna bedöma ett läkarintyg, i de fall en utlänning åberopar ett sådant i ett ärende enligt utlänningslagen. Har beslut om avvisning eller utvisning meddelats beträffande någon som vårdas enligt LPT får verkställighet av beslut ske trots tvångsvården om det begärs av den myndighet som ska verkställa beslutet och chefsöverläkaren anser att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Bedömer chefsöverläkaren att patienten klarar hemresan upphör således tvångsvården när ett avvisnings- eller utvisningsbeslut har verkställts. Samma sak gäller för patienter som genomgår rättspsykiatrisk vård utan särskild utskrivningsprövning. Avvisning eller utvisning av patienter som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning kan endast verkställas om chefsöverläkare dessutom bedömer att det inte längre finns risk för att patienten återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag.

Den myndighet som begärt verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning ska underrättas om att tvångsvården kan upphöra och ges tillfälle att hämta patienten. Ibland

kan det föreligga hinder mot att verkställa ett sådant beslut till följd av att en patient inte bedöms klara hemresan och/eller det finns en risk att en patient som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag. I sådana fall ska den myndigheten som begärt att beslutet verkställs underrättas när tvångsvården kan upphöra och ges tillfälle att hämta patienten.

På begäran av en utländsk medborgare ska underrättelse lämnas till hans eller hennes hemlands konsulat enligt lagen om (1989:152) om underrättelseskyldighet m.m. när utlänningar är berövade friheten. Är den rättspsykiatriska vården förenad med särskild utskrivningsprövning ska chefsöverläkaren även underrätta patientens hemlands ambassad eller konsulat om att avvisning, utvisning, överlämnande eller utlämning till hemlandet kommer att verkställas och att den rättspsykiatriska vården kommer att upphöra.

Verksamhetschefen har skyldighet att se till att Migrationsverket eller den som förestår förvarsloken genast underrättas om en utlänning som hålls i förvar önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset. Verksamhetschefen är även ansvarig för att de personer och de myndigheter som är berörda underrättas när en ”farlig” person lämnar eller har för avsikt att lämna sjukhuset.

För att hälso- och sjukvårdspersonal ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt bestämmelser i lag och förordning bör det finnas lokala rutiner för hur anmälnings-, underrättelse- och upplysningsskyldighet ska fullgöras.

Avslutningsvis kan konstateras att det inte finns någon skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonal att medverka till att en utlänning sköter sin anmälningsplikt till Polismyndigheten.